

Rimmi ym.: Ehdotus laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnalle

Vuoden alussa voimaan tulleet soviteltua työttömyyspäivärahaa koskevat muutokset ovat saaneet voimakasta arvostelua osakseen. Ongelmana on erityisesti työttömyysturvalain 17 §:n 5 kohta, jolla työttömät, jotka ottavat työttömänä ollessaan vastaan vähemmän kuin kuukauden kestävän kokoaikatyön, siirrettiin sovitellun päivärahan piiriin. Lyhytaikaisesta työstä saatu palkka sovitellaan neljältä kalenteriviikolta maksettavan täyden päivärahan kanssa.

Tämä merkitsee sitä, että vain muutamankin päivän työssä ollut joutuu odottamaan työttömyyspäivärahansa uudelleen määrittämistä ja maksamista kuukauden tai kaksi, jopa kolmekin kuukautta. Tähän ei työttömyyden vuoksi huomattavan osan tuloistaan menettäneillä ole yksinkertaisesti varaa, koska laskut ja lainanlyhennykset lankeavat maksettavaksi määräpäivinä eikä niitä ole yleensä mahdollista lykätä ilman huomattavia viivästymisseuraamuksia.

Työnantajilta palkkailmoituksen laatiminen saatiin suhteettomasti ylimääräistä työtä, kun toistuvasti on laadittava ajanjaksolta, joka ei täsmää yrityksen palkkakausion kanssa. Esimerkiksi suuret sairaalat maksavat palkan vain kuukausittain jälkikäteen lyhyestäkin työstä ja yötyö-
m. lisät maksetaan vasta seuraavan kuukauden aikana. Pienet työnantajat taas eivät osaa kirjoittaa palkkatodistusta vaaditussa muodossa ja nii-
ä joudutaan moneen kertaan pyytämään uudelleen.

Kaikesta tästä on seurannut, että lyhytaikaisen töiden vastaanottohalukkuus on romahtanut toimeentulon vaarantumisen vuoksi. Niissäkin apauksissa, joissa aivan lyhytkestoisen työn ja ulhaisen palkkatason vuoksi uusi soviteltu päivä-
raha on parempi kuin vanhassa järjestelmässä, on maksatuksen viivästyminen muodostunut esteeksi työn vastaanottamiselle.

Kaiken kaikkiaan alle kuukauden kestoisten työsuhteiden sovitellun piiriin saattamisen seu-

rauksena on ollut se, että alle kuukauden kestä-
vän työn vastaanottaminen on monien työttö-
mien kohdalla alentanut huomattavasti työttö-
myyspäiviltä maksettavaa päivärahaa tai jättä-
nyt heidät kokonaan ilman päivärahaa. Päivära-
hat alkavat leikkaantua jo huomattavasti alle
keskitason ansioista riippuen tehdyn työn mää-
rystä. Kokonaan ilman päivärahaa jääminen on
todennäköisesti yleisintä rakennusalalla, jossa
noin kolmasosalla työntekijöistä työansiot ovat
aiemmin muodostuneet alle kuukauden mittai-
sista työsuhteista. Samoja ongelmia esiintyy mo-
nilla muillakin aloilla.

Nykyiset säännökset ovat edullisempia, jos
työpäiviä kuukaudessa on hyvin vähän ja jos
aikaisemman kokoaikatyön palkka on ollut pie-
ni. Sääntö, että osa-aikatyön palkka ja soviteltu
päiväraha saavat yhteensä olla enintään 90 %
kokoaikatyön palkasta, ei pienillä palkkatasoilla
ole muuttanut maksettavan päivärahan määrää
lainkaan ja toimeentulo on varsinkin verojen jäl-
keen yhtä niukka kuin ennenkin.

Koska alle kuukauden kestävien työsuhteiden
saattaminen sovitellun piiriin on johtanut valta-
osalla huomattaviin toimeentulon menetyksiin ja
muodostunut selvästi esteeksi ottaa vastaan ly-
hyitä työsuhteita, pitäisi tässä vaiheessa työttö-
myysturvalain 17 §:n 1 momentin 5 kohta pois-
taa.

Vuoden alussa heikennettiin sovitellun päivä-
rahan laskusääntöä korottamalla osa-aikatyön
ja työttömyyspäivärahan yhteensovitusprosent-
tia 75 prosentista 80 prosenttiin. Tämän heiken-
nyksen aiheuttamat ongelmat myönnetään so-
siaali- ja terveysministeriössäkin, mutta korjauk-
sen tekeminen on siirretty myöhempään tulevai-
suuteen. Ehdotamme, että 18 §:ssä yhteensovi-
tusprosentti pudotetaan 70 prosenttiin, jolloin
lomautuksen johdosta päivärahaansa menettä-
neistä pieni- ja keskituloiset saisivat korotuksen
päivärahaansa.

Sovittelukäytännön ulottaminen myös lyhennettyihin työaikaamuotoihin on johtanut siihen, että suuri joukko lyhennetyille työviikolle tai lyhennetyille työpäivälle lomautuksella siirretyistä työntekijöistä on jäänyt kokonaan vaille työttömyysturvaa. Lomautettujen asemaa on heikentänyt myös vuoden alusta voimaan tullut lomautuspäiväraha, joka on karenssiviikon jälkeen vain 70 % päivärahasta kolmen viikon ajan. Myös työnantajia on rangaistu lomautussakolla. Näistä on seurannut irtisanomisten lisääntyminen. Lomautettujen työttömyysturvan järjestäminen pikaisesti omana kokonaisuutenaan sovit-

telun ulkopuolella on pikaisesti selvitettävä yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa ja tuotava korjausesitys eduskunnalle pikaisesti.

Suunnitelmia työttömyyspäivärahojen maksausien pidentämisestä nykyisestä kahdesta ja kolmesta viikosta kuukauteen ei pidä toteuttaa, sillä ne aiheuttavat kaikkein heikoimmassa asemassa olevien työttömien keskuudessa vain en-
tistä enemmän toimeentulotuen tarvetta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että Eduskunta hyväksyisi seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyysturvalain (602/84) 17 §:n 1 momentin 5 kohta,

sellaisena kuin se on 30 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1537/93),

muutetaan 18 §:n 1 momentti,

sellaisena kuin se on mainitussa 30 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa, sekä

lisätään lain 19 §:ään,

sellaisena kuin se on mainitussa 30 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa, väliaikaisesti uusi 7 momentti seuraavasti:

18 §

Sovittelun työttömyyspäivärahan suuruus

Soviteltua työttömyyspäivärahaa maksetaan siten, että päiväraha ja 70 prosenttia saadun tulon siitä osasta, joka ylittää 750 markkaa, voivat kuukaudessa (*tarkastelujakso*) yhteensä nousta määrään, joka päivärahana muutoin olisi voitu maksaa.

19 §

(Kuten hallituksen esityksessä 106)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kuuta 1994. Lain 19 § on voimassa vuoden 1995 loppuun.

Helsingissä 3 päivänä kesäkuuta 1994

Eila Rimmi
Pekka Leppänen
Jarmo Wahlström
Juhani Vähäkangas
Esko Helle

Marjatta Stenius-Kaukonen
Asko Apukka
Timo Laaksonen
Osmo Polvinen
Claes Andersson

Outi Ojala
Esko Seppänen
Iivo Polvi
Lea Mäkipää
Heli Astala